

Enheten för arbetsmarknadsstatistik

Frågor och svar om införandet av den nya ramlagen m.m.

Ramlagen

1. Varför görs ändringen av AKU-statistiken?
Från och den 1/1 2021 tillämpas en ny EU-reglering, ramlag, på AKU. Den gäller arbetskraftsundersökningarna i hela EU. Bakgrunden till det beslutet är att göra statistiken mer jämförbar mellan olika länder.
2. Vad är det för förändringar som görs?
En ny intervjublankett kommer att användas, med förändringar i frågor, frågeordning och upplägg. Förändringarna kommer eventuellt att resultera i ett tidseriebrott.

Målpopulationen ändras till folkbokförda i Sverige 15-89 år. Publiceringarna kommer dock även fortsättningsvis att avse åldersgruppen 15-74 år. Endast privata hushåll kommer att inkluderas. De som exkluderas är personer som bor på så kallade institutionsboenden, såsom gruppboenden för personer med funktionsnedsättning, fängelser och hem för sluten ungdomsvård.

Definitionen av sysselsatta förändras. Det rör sig om personer som av vissa frånvaroskäl är helt frånvarande från arbetet och frånvaron förväntas vara tre månader eller längre. Detta gäller bland annat helt tjänstlediga utan lön, permitterade, frånvarande pga. arbetsbrist, uppsagda utan arbetsplikt, föräldralediga som inte är berättigade till föräldrapenning samt säsongarbetande som inte utför något arbete kopplat till detta under innevarande säsong.

3. Varför gör man den här förändringen nu?
Tidpunkten för förändringen är reglerad i den nya ramlagen av EU, och gäller för samtliga EU-länder och även en del andra länder utanför EU såsom Norge och Storbritannien. Det har inte

varit möjligt för de enskilda länderna att välja en annan tidpunkt.

Parametrar/Skattningar

4. Vad blir effekten av förändringen i populationen (dvs. att vi exkluderar boende i äldreboenden, boende i fängelser)?
Det här bedöms ha ringa effekter på de skattningar som publiceras för befolkningen 15-74 år som fortsatt är den redovisningsgrupp som är aktuell. En introduktionsfråga ställs till personer 70 år eller äldre om de bor i ett privat hushåll. Anledningen till att denna avgränsning gjordes är att andelen boende i s.k. särskilda boenden enligt register ökar från just den åldern. Hanteringen kring privata hushåll kommer alltså kunna ha en effekt på framförallt på gruppen 65-74 år men på totalen ha en ringa effekt.

5. Vad är skillnaden mellan den gamla och den nya definitionen av sysselsatta?
Enligt ILO:s 19:e resolution så exkluderas vissa personer ur gruppen sysselsatta. Det rör sig om personer som av vissa frånvaroskäl är helt frånvarande från arbetet och frånvaron förväntas vara tre månader eller längre. Detta gäller bland annat helt tjänstlediga utan lön, permitterade, frånvarande pga. arbetsbrist, uppsagda utan arbetsplikt, föräldralediga som inte är berättigade till föräldrapenning samt säsongarbetande som inte utför något arbete kopplat till detta under innevarande säsong.

En ytterligare förändring gäller de som i AKU tidigare kallades för medhjälpande hushållsmedlemmar. Det är personer som arbetade utan ersättning i ett företag som drevs av en hushållsmedlem. Det har nu breddats till att omfatta alla som arbetar utan ersättning i ett företag som drivs av en familjemedlem. Kravet på att man skall tillhöra samma hushåll finns alltså inte längre.

6. Vad är skillnaden mellan den gamla och den nya definitionen av arbetslösa?
När det gäller arbetslösa har det inte skett någon förändring i vilka som betraktas som arbetslösa. Istället har ramlagsanpassningen gjort att det inte längre går att få ut samma information som tidigare. Efter ramlagsanpassningen är varje söksätt en egen fråga och om respondenten svarar ja på någon av dem ställs inga ytterligare frågor om söksätt. Frågan om en respondent har sökt arbete har stärkts upp med om denne har "sökt eller **försökt hittat** arbete".

Publicering

7. Vad innebär införandet av den nya ramlagen för SCB:s publiceringar?

Under 2021 kommer AKU att publicera samma statistik som tidigare, dock kommer inte jämförelser kunna göras mot tidigare år för icke säsongrensad data. Inga jämförelser på ett års sikt kommer heller att kunna göras för kalenderkorrigerade uppgifter.

När det gäller säsongrensade data kommer samtliga serier att publiceras som tidigare. Från och med publiceringen avseende februari månad kommer jämförelser mot föregående månad att kunna göras för säsongrensade och utjämnade data. Vi rekommenderar dock till särskild försiktighet vid tolkning av säsongrensade serier och trendserier under 2021.

Vi vet idag inte om förändringarna kommer att innebära ett tidsseriebrott. En eventuell publicering av länkade serier, som gör det möjligt att jämföra mot tidigare år, kommer preliminärt att ske under slutet av 2021.

8. Varför publicerar ni fortsatt statistik baserat på den gamla blanketten, finns det inte risk för förvirring?
Genom att göra det ger vi användarna möjligheter att redan tidigt under året se om det finns skillnader mellan den gamla och nya metoden, istället för att användarna skulle behöva vänta med den informationen till slutet av året då när vi preliminärt kommer att genomföra länkningen.
9. Vad är den officiella åldersavgränsningen på AKU-statistiken? (15-74 vs 15-89 år)
Vi kommer att fortsätta att redovisa statistiken för samma åldersgrupper som tidigare, dvs 15-74 år. För de äldre kan det bli aktuellt med särskilda redovisningar, men de kommer att göras mer sällan än för 15-74-åringarna.

Tolkning av statistiken

10. Påverkar det mindre urvalet (80% till den nya metoden och 20% till den gamla) osäkerheten?
Det mindre urvalet innebär en viss ökning av osäkerheten. Samtidigt har vi infört en ny hjälpvektor, bland annat baserad på Arbetsgivardeklarationer på individnivå (AGI), som ska höja precisionen, vilket har en motverkande effekt.
11. Varför väljer SCB att ändra hjälpinformationen i AKU samtidigt som den nya ramlagen införs?

AKU har tidigare använt information från registerbaserad arbetsmarknadsstatistik (RAMS) i hjälpinformationen, denna information har uppdaterats varje år och har därmed varit mellan 13 och 24 månader gammal när den har använts i AKU. Från och med RAMS avseende 2019 har framställningen av RAMS förändrats till att till största delen baseras på arbetsgivardeklarationer på individnivå (AGI). I och med att framställningen av RAMS har förändrats skulle detta indirekt medföra en förändring i AKU:s hjälpinformation vid ett fortsatt användande av RAMS. Ett arbete har därför bedrivits med syftet att använda AGI i stället för RAMS i hjälpinformationen, att använda AGI medför att aktualiteten i uppgifterna förbättras eftersom uppgifter från AGI erhålls med en månads eftersläp. Utöver en förbättrad aktualitet förbättras generellt även precisionen i skattningarna. Anledningen till att förändringen av hjälpinformationen har samordnats med införandet av nya ramlagen är för att undvika att tidsserien i AKU påverkas vid två tillfällen i stället för vid ett tillfälle som nu är fallet.

12. Finns det en förhöjd osäkerhet runt statistiken i samband med implementeringen av den nya ramlagen? (Konfidensintervall)
Det är i dagsläget svårt att veta hur osäkerheten påverkas som en effekt av nya ramlagen. Vi kommer få mer kunskap om detta när statistik baserad på nya ramlagen finns tillgänglig.

Insamling

13. Hur har insamlingen av den nya blanketten gått, vilka eventuella problem har rapporterats av intervjuarna?
Insamlingen har över lag gått bra. De problem och frågor som intervjuarna haft har främst gällt nya frågor och hur man ska tänka kring dem. T.ex. vållade frågorna om hela och halva frånvarodagar uppdelat på olika frånvarorsaker till en början en del problem. Dagar är dock inget vi redovisar i den svenska AKU, utan vi använder totalt antal frånvarotimmar under mätveckan, och den frågan/variabeln är oförändrad.

För att säkra kvaliteten i den nya blanketten har vi medlyssnat extra mycket och gett feedback. Vi har också haft träffar med intervjuarna, dels innan de startade och dels någon vecka efter att de börjat intervjua, då de haft möjlighet att ställa frågor.

Dubbelinsamling

14. Har ni fått någon ytterligare information om hur stor effekten av förändringen kan vara givet dagens utfall och dubbelmätningen i januari?
SCB gör bedömningen att större delen av minskningen i antalet sysselsatta mellan december 2020 och januari månad beror på

förändringen i definitionen av sysselsatta och på att ny mer aktuell hjälpinformation använts i estimationen. Dessa förändringar innebär uppskattningsvis att antalet sysselsatta sammantaget ligger cirka 90 000 personer lägre än enligt tidigare metod.

15. Hur länge kommer dubbelinsamlingen att pågå?
Dubbelmätningen pågår åtminstone januari-september 2021. Det är viktigt att täcka in även vår- och sommarmånaderna, då det finns en säsongsvariation i både sysselsättning och arbetslöshet. Dessutom har vi beredskap för att kunna genomföra dubbelmätningen året ut, dvs även oktober, november och december.

Tidsseriebrott/Länkning

16. Hur hanterar SCB de tidsseriebrott som uppstår i samband med den nya ramlagen?
Analys av huruvida nya ramlagen ger upphov till tidsseriebrott eller ej samt storlek på ett eventuellt brott sker genom en kombination av dubbelmätning och tidsseriemodeller. Om införandet av nya ramlagen visar sig ge upphov till så stora effekter att länkning anses nödvändig kommer serier att länkas bakåt i tiden för att få jämförbarhet med serier som publiceras enligt nya ramlagen.
17. Vilka parametrar/variabler/redovisningsgrupper kommer att länkas?
Det är ännu ej bestämt vilka serier som det kvalitetsmässigt går att länka. Kravet från Eurostat är att länkning ska ske för sysselsatta efter kön och ålder (15-24, 25-64, 20-64, 65+) samt arbetslösa efter kön och ålder (15-24, 25-64, 65+).
18. När kommer det att finnas länkade tidsserier?
Enligt plan kommer länkade tidsserier preliminärt finnas på plats i december 2021 om behov av sådana finns. Tidpunkten för publicering av dessa kan dock komma att ändras om dubbelmätningen förlängs.
19. När kan SCB länka tillbaka till tidigare än 2005?
Vi kan göra det om det finns behov av det och det blir i så fall troligen tidigast under första halvåret 2022.
20. Har det gjorts någon föranalys för att se vad effekterna av tidsseriebrottet kommer att vara?
Sedan februari 2020 har ytterligare frågor ställts i samband med AKU-intervjun, dessa frågor har ställts till en delmängd av sysselsatta som var frånvarande under hela referensveckan.

Den analys som genomfördes visade på en minskning av antalet sysselsatta på omkring 30 000 personer, denna minskning ligger inom konfidensintervallet för antalet sysselsatta. Från analysen framgår även att bland de som enligt nya ramlagen inte längre klassificeras som sysselsatta är frånvaroskålet ledig för studier utan lön vanligast. Detta frånvaroskäl utgör drygt 40 procent av de som ej längre klassificeras som sysselsatta. Det näst vanligaste frånvaroskålet är arbetsbrist som utgör knappt 20 procent.

21. När kommer vi veta mer om vad som är faktiska förändringar på arbetsmarknaden och vad som beror på förändringar i den nya blanketten, insamlings- och skattningsförfarandena?

Ju längre tiden går och ju mer tillgång till data vi har från andra källor, både specifik information rörande arbetsmarknaden och annan information om ekonomin som helhet, desto bättre grepp får vi om vad som är faktiska förändringar.

Genom analys av dubbelinsamlingen kommer vi för varje månad att få en allt säkrare uppfattning om orsakerna till förändringarna, men bara på en översiktlig nivå. Vi kan också göra en bedömning av hur stor förändring definitionsförändringarna motsvarar samt effekter av den nya hjälpinformationen. Redan när första kvartalet är slut, bör vi ha information så att vi kan resonera kring detta.

22. Försvåras länkningen av att tidsseriebrottet sker under en turbulent tid?

Ja, dessvärre gör den det eftersom det då är svårare att avgöra om en observerad effekt på skattningarna beror på en effekt av införandet av nya ramlagen eller en effekt av förändringar i omvärlden. För att så långt det går separera de två effekterna kommer analysen att, bland annat, baseras på dubbelmätningen och registerdata.

23. Kommer länkning att göras för flödesdata?

Det kommer inte att finnas på plats i ett första läge men att vi kommer att arbeta vidare med möjligheten att länka även flödesdata senare.

Outlierkorrigering i säsongrensade och utjämnade data

24. Kan det komma att bli större revideringar av de säsongrensade serierna när data för fler månader kommer in (dvs. större revideringar än vad som annars hade varit fallet)?

Större revideringar förekommer generellt när utvecklingen är mer osäker än normalt. Av den anledningen kan vi även förvänta oss större revideringar i början av 2021. Vi vet dock

tyvärr inte på förväg i vilken storleksordning som revideringarna kommer att vara.

25. Om outlierkorrigerings genomförs, vad är det som korrigeras? Outlierkorrigerings tillämpas vid förekomst av extremvärden. Eventuella extremvärden i början av 2021 kan bero både på ett eventuellt tidsseriebrott och reala förändringar på arbetsmarknaden. Från ett ämnesmässigt perspektiv kan man göra bedömningar om vad som förmodligen orsakat extremvärdena, men säkra bedömningar kommer tyvärr inte kunna göras förrän vi har fler observationer senare under året.
26. Är det framförallt i outlierkorrigerade serier vi kan förvänta oss eventuellt tidsseriebrott? Tidsseriebrott kan förekomma både i serier som outlierkorrigerats och i andra serier. I serier som outlierkorrigerats kan en outlier ha orsakats av reala förändringar på arbetsmarknaden och inte av ett tidsseriebrott. Outlierkorrigeringen är därför inte ett säkert tecken på tidsseriebrott. I serier som inte outlierkorrigerats kan reala förändringar på arbetsmarknaden ha haft motsatt riktning än en förändring orsakad av ramlagen, vilket leder till att inga extremvärden upptäcks även om ett tidsseriebrott existerar i serien.

I samband med publiceringen kommer vi kommunicera ett urval av de serier som outlierkorrigerats, samt korrigeringsarnas storlek.

27. Kommer måttet för årsförändring $((\text{trend}(t) - \text{trend}(t-1)) * 12)$ vara användbart eller bör det bortses från? Måttet för årsförändring är ”trendvärdet i nuvarande tidpunkt – trendvärdet i föregående tidpunkt * 12”. I de tidpunkter vi har kraftiga förändringar (t.ex vid outlierkorrigeringar) beräknas alltså årsförändringen utifrån att vi förväntas ha samma kraftiga förändringar samtliga kommande månader under året. Av den orsaken bör måttet tolkas med försiktighet, åtminstone för januari 2021.

Andra länder/Eurostat

28. Hur hanteras tidsseriebrottet i andra länder? Dubbelmätning och länkning? Enligt en sammanställning från Eurostat kommer en majoriteten av medlemsländerna att genomföra någon typ av dubbelmätning. SCB har fått information om övergripande upplägg för sex av dessa länder (Norge, Frankrike, Polen, Österrike, Spanien, Portugal). De flesta använder ett förstärkt urval utöver det ordinarie, med undantag för Spanien som använder delar av ordinarie urval (dock bara 4 % av ordinarie urvalet).

Urvalsstorlekar och längden på dubbelmätningen varierar ganska mycket mellan de olika länderna. Flera av länderna dubbelmäter endast under en del av året. Exempelvis genomför Norge endast dubbelmätning under fjärde kvartalet 2020 och har för detta gjort en urvalsförstärkning motsvarande en rotationsgrupp.